

3. Inanna, godin van seksuele voortplanting

Het leven in de oudheid was zwaar en onzeker. De boeren waren volledig afhankelijk van het water van de Eufraat of Tigris om hun gewassen te bevoelen. Regen viel er nauwelijks, en als de rivier te weinig water voerde of haar bedding verlegde, bracht het land niets op en heerste er hongersnood. De mensen voelden zich overgeleverd aan de grillen van goden, die willekeurig over hun lot beschikten. Godin Inanna heerste over de vruchtbaarheid van de akkers en de voortplanting van de kudden en de boeren maakten het haar naar de zin in de hoop dat zij niet vertoornd zou raken en uit wraak de oogst zou laten mislukken.

Dadelpalm

Een belangrijke bron van voedsel voor de Sumeriërs was de dadelpalm en godin Inanna was daar nauw bij betrokken. De Sumeriërs hadden diep respect voor de dadelpalm. De boom groeide midden in de woestijn en kon tot vijftig meter hoog worden. Verlokkelijke oases waren van verre te herkennen aan de hoge palmbomen, die in de verzengende hitte voor weldadige schaduw zorgden. Dadelpalmen zijn helemaal ingesteld op het klimaat van Zuid-Irak. Volgens een Arabisch spreekwoord moet een dadelpalm met zijn voeten in het water staan en met zijn hoofd in het vuur van de hemel. Dit klimaat was bij uitstek te vinden in het zuiden van Mesopotamië, waar in de zomer de temperaturen kunnen oplopen tot boven 40 graden. De boom verdraagt bovendien het brakke water van de zuidelijke moerassen bijzonder goed.

De dadelpalm was het symbool van vruchtbaarheid en levenskracht. Niets van de boom lieten de Sumeriërs verloren gaan. Zij aten de dadels vers of gedroogd of zij gebruikten de vruchten bij het koken en bakken. Zij stampten gedroogde dadels tot meel, dat lang houdbaar is. Zij weekten de pitten en gaven die aan het vee te eten. Dadels kunnen tot stroop worden verwerkt. De mensen maakten zelfs alcoholische dranken van dadels. Ook vormden dadels een belangrijk ingrediënt in medische middeltjes bij klachten over de maag, lever en andere ingewanden. Zelfs de schors van de dadelpalm werd niet weggegooid, maar vaardig verwerkt tot schoeisel.

Kunstmatige bevruchting

Inanna was de godin van de voortplanting en de Sumeriërs meenden dat zij ook het bevruchtingsproces van de dadelpalm voor haar rekening nam. De palmen planten zich immers voort wanneer het stuifmeel van de mannelijke palmen de vrouwelijke bloemen bevrucht. De dadelpalm laat zijn stuifmeel door de wind vervoeren. Maar op die manier groeien er niet veel vruchten aan de dadelpalm. Iemand heeft op een gegeven moment ontdekt dat je de bomen daarbij een handje kon helpen. Voordat het stuifmeel weg kon waaien klommen de telers in de boom en plukten de takken waar de volle meeldraden aan hingen. Die sloten zij op in een buidel van palmblad en schudden deze vervolgens uit boven de bloemen van de vrouwelijke palm. Zo lukte het de boeren om veel meer en veel grotere dadels te kweken. De kunstmatig bevruchte dadels hingen als sappig gevulde worstjes in reusachtige trossen onder de palmbladen.

Het bestuiven van de bloemen deed de Sumeriërs onontkoombaar denken aan een seksueel proces. Het woord dat zij gebruikten om het bevruchtingsproces aan te duiden was afgeleid van het werkwoord 'rijden'. Zoals het mannelijk dier een vrouwtje bestijgt om haar te bevruchten, zo bevrucht de mannelijke pollen de vrouwelijke palmen. Dit bevruchtingsproces behoorde bij uitstek tot het domein van de godin van de voortplanting, Inanna.

Symbool van Inanna

De palmboom, symbool van vruchtbaarheid en levenskracht, werd het teken van Inanna. De Sumeriërs maakten van riet een standaard in de vorm van een dadelboom om de aanwezigheid van de godin visueel voor te stellen. Zij bundelden rietstengels samen en rolden de stugge stengels bovenaan op om de rijpe dadelstros weer te geven, terwijl ze een paar rietpluimen los lieten uitwaaieren om de statige palmbladeren te imiteren. De mensen plaatsten deze standaarden aan weerszijden van de ingang van Inanna's tempel. Toen de schrijvers de naam van Inanna op de kleitabletten wilden afbeelden lag het voor de hand dat zij hiervoor dit symbool van Inanna uitkozen.

Maar de gaven van Inanna gingen verder dan de dadelpalm, haar domein strekte zich uit over voortbrengselen van het hele landbouwbedrijf: de gewassen en de bomen, de koeien en de schapen. Op rolzegels is dat goed te zien. De symbolen van Inanna staan bovenop de schaapskooien waar lammetjes uit tevoorschijn komen. Rolzegels werden vaak als amulet gebruikt; ze brachten geluk en hoe meer lammetjes bij de stal werden afgebeeld, hoe sterker de invloed van de godin zou zijn, hoe beter de dieren zich zouden voortplanten.

Schrijftekenen van Inanna, vermoedelijk een gestileerde afbeelding van een dadelpalm.

Dadelpalmen. (Foto's: Wikimedia)

Steenreliëf van een gestileerde dadelboom. Tell Halaf, eind tweede millennium. De spiraalvorm van het symbool van Inanna lijkt hierin verwerkt te zijn. (Danthine, 1937, afb 1127)

Inlegwerk van terracotta uit Uruk in de vorm van het symbool van Inanna. (Andrae, 1930, Tafel II d, p. 56)

Rolzegel. Dieren voor de tempel van Inanna. Herkomst onbekend. (Delaporte 2, pl. 63, Louvre A 27)

Volgende week: Inanna, godin van Venus